A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2016. szeptember 6.*

„Előzetes döntéshozatal — Európai uniós polgárság — Valamely tagállam szabad mozgáshoz való jogát gyakorló állampolgárának harmadik állam részére történő kiadatása — Az uniós jog hatálya — Valamely tagállam állampolgárainak kiadatás elleni védelme — Más tagállamok állampolgárai védelmének hiánya — A szabad mozgás korlátozása — A büntetés elkerülésének megakadályozásán alapuló igazolás — Arányosság — Az Európai Unió Alapjogi Chartája 19. cikkében foglalt biztosítékok vizsgálata”

A C-182/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Augstākā tiesa (legfelsőbb bíróság, Lettország) a Bírósághoz 2015. április 22-én érkezett, 2015. március 26-i határozatával terjesztett elő az előtte

Aleksei Petruhhin

kiadatásával kapcsolatban folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, A. Tizzano elnökhelyettes, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Arabadjiev, C. Toader és F. Biltgen tanácselnökök, E. Levits, J.-C. Bonichot, M. Safjan, C. G. Fernlund (előadó) és S. Rodin bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

hivatalvezető: M. Aleksejev tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2016. március 1-jei tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a lett kormány képviseletében I. Kalniņš, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek és J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében T. Henze, J. Möller, M. Hellmann és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,

– Írország képviseletében E. Creedon, L. Williams és T. Joyce, meghatalmazotti minőségben, segítőik: C. Toland BL és D. Kelly advisory counsel,

* Az eljárás nyelve: lett.

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues, D. Colas és F.-X. Bréchot, meghatalmazotti minőségben,

– az osztrák kormány képviseletében G. Eberhard, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében V. Kaye, meghatalmazotti minőségben, segítője: J. Holmes barrister,

– az Európai Bizottság képviseletében S. Grünheid, E. Kalniņš és W. Bogensberger, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2016. május 10-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 18. cikk első bekezdésének és az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 19. cikkének az értelmezésére irányul.

2 E kérelmet az orosz hatóságok által Aleksei Petruhhin észt állampolgárra vonatkozóan a lett hatóságok részére címzett, kábítószer-kereskedelem bűncselekményével kapcsolatos kiadatási kérelemmel összefüggésben terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.; a továbbiakban: 2002/584 kerethatározat) 1. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az európai elfogatóparancs egy tagállamban kibocsátott igazságügyi hatósági határozat, amely azt a célt szolgálja, hogy egy másik tagállam a büntetőeljárás lefolytatása, szabadságvesztés-büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása végett a keresett személyt elfogja és átadja.

(2) A tagállamok minden európai elfogatóparancsot a kölcsönös elismerés elve alapján és e kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően hajtanak végre.”

A lett jog

4 Az alkotmány 98. cikkének harmadik mondata ekképpen rendelkezik:

„Lett állampolgárok más országokba történő kiadatása csak a Saeima [(parlament)] által megerősített nemzetközi megállapodásokban foglalt esetekben engedélyezett azzal a feltétellel, hogy a kiadatás nem sértheti az alkotmányban biztosított alapvető emberi jogokat.”

5 A büntetőeljárási törvénykönyv 66. fejezetének címe „A más országok részére történő kiadatás”. Az ebben található 696. cikk (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Engedélyezhető a Lett Köztársaság területén tartózkodó valamely személynek a vele szemben büntetőeljárás lefolytatása, büntetés kiszabása vagy ítélet végrehajtása céljából történő kiadatása, ha valamely külföldi államtól kérelem érkezett e személy előzetes letartóztatása vagy kiadatása iránt olyan cselekmények miatt, amelyek a lett jog és e külföldi állam joga szerint bűncselekménynek minősülnek.

(2) Olyan cselekmény elkövetése esetén engedélyezhető valamely személynek büntetőeljárás lefolytatása vagy büntetés kiszabása céljából történő kiadatása, amelynél a büntetési tétel felső határa legalább egy évi szabadságvesztés, vagy amely még súlyosabban büntetendő, kivéve, ha nemzetközi megállapodás eltérően rendelkezik.”

6 Az említett törvénykönyv 697. cikke (2) bekezdése 1., 2. és 7. pontjának a szövege a következő:

„Nem engedélyezett a kiadatás a következő esetekben:

1. ha a személy lett állampolgár;

2. ha a szóban forgó személyre vonatkozó kiadatási kérelmet annak érdekében terjesztették elő, hogy e személlyel szemben faji hovatartozáson, vallási meggyőződésen, állampolgárságon vagy politikai véleményen alapuló megfontolások miatt büntetőeljárást folytassanak le vagy büntetést szabjanak ki, vagy amennyiben alapos a gyanúja annak, hogy e személy jogait e megfontolásokból megsérthetik;

[...]

7. ha fennáll annak veszélye, hogy a személyt a külföldi államban kínzásnak teszik ki.”

7 A Lett Köztársaság és az Oroszországi Föderáció között polgári, családjogi és büntetőügyekben történő jogsegélyről és az igazságügyi kapcsolatokról szóló, 1993. február 3-i megállapodás 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Valamely Szerződő Fél állampolgárai a másik Szerződő Fél területén a személyhez fűződő és vagyoni jogaik tekintetében ugyanazt a jogi védelmet élvezik, mint a másik Szerződő Fél állampolgárai.

(2) Valamely Szerződő Fél állampolgárainak joguk van szabadon, bármilyen korlátozás nélkül a másik Szerződő Fél bíróságaihoz, ügyészségéhez, közjegyzői irodáihoz […], valamint a polgári, családjogi és büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező egyéb szerveihez fordulni, amelyek előtt ugyanazon feltételek mellett járhatnak el, nyújthatnak be kérelmeket, terjeszthetnek elő jogorvoslati kérelmeket és hajthatnak végre más eljárási cselekményeket, mint a másik Szerződő Fél állampolgárai.”

8 Az említett megállapodás 62. cikke ekképpen rendelkezik:

„Nem rendelhető el a kiadatás, ha […] a kiadni kért személy azon Szerződő Fél állampolgára, amelynél kiadatási kérelmet terjesztettek elő, vagy ha ez a személy ebben az államban menekült jogállással rendelkezik.”

9 Az Észt Köztársaság, a Lett Köztársaság, valamint a Litván Köztársaság közötti, a jogsegélyről és az igazságügyi kapcsolatokról szóló, 1992. november 11-i megállapodás 1. cikkének (1) bekezdése ekképpen rendelkezik:

„Valamely Szerződő Fél állampolgárai a másik Szerződő Fél területén a személyhez fűződő és vagyoni jogaik tekintetében ugyanazt a jogi védelmet élvezik, mint a másik Szerződő Fél állampolgárai.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 2010. július 22-én A. Petruhhin észt állampolgár vonatkozásában elsőbbségi jelzést tettek közzé az Interpol internetes oldalán.

11 A. Petruhhint 2014. szeptember 30-án őrizetbe vették Bauskában (Lettország), és 2014. október 3-án elrendelték előzetes letartóztatását.

12 2014. október 21-én az Oroszországi Föderáció legfőbb ügyésze kiadatási kérelmet terjesztett elő a lett hatóságoknál. E kérelemben kifejtették, hogy egy 2009. február 9-i határozat folytán büntetőeljárást indítottak A. Petruhhinnal szemben, és e személyt le kellene tartóztatni. A. Petruhhint nagy mennyiségű kábítószerrel való kereskedelem bűnszervezetben történő elkövetésének kísérletével gyanúsították. Az orosz jogszabályok szerint e bűncselekmény 8-tól 20 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

13 A Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra (a Lett Köztársaság legfőbb ügyészsége) engedélyezte A. Petruhhin kiadatását Oroszország részére.

14 2014. december 4-én azonban A. Petruhhin kérte a kiadatási határozat megsemmisítését azzal az indokkal, hogy az Észt Köztársaság, a Lett Köztársaság, valamint a Litván Köztársaság közötti, a jogsegélyről és az igazságügyi kapcsolatokról szóló megállapodás 1. cikkének értelmében Lettországban a lett állampolgárokkal azonos jogokat élvez, és hogy következésképpen a lett állam köteles őt a megalapozatlan kiadatással szemben megvédeni.

15 A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy sem a lett nemzeti jog, sem a Lett Köztársaság által különösen az Oroszországi Föderációval, illetve a többi balti állammal kötött nemzetközi megállapodások nem tartalmaznak korlátozást valamely észt állampolgár Oroszország részére történő kiadatása vonatkozásában. E nemzetközi megállapodások értelmében az ilyen kiadatással szembeni védelem kizárólag a lett állampolgárokat illeti meg.

16 Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság szerint az uniós polgárok kiadatással szembeni védelmének hiánya abban az esetben, ha olyan tagállamba utaznak, amelynek nem állampolgárai, ellentmond az uniós polgárság lényegének, vagyis annak, hogy az európai uniós polgároknak ugyanolyan védelemhez van joguk, mint az állampolgároknak.

17 Ilyen körülmények között az Augstākā tiesa (legfelsőbb bíróság, Lettország) 2015. március 26-án megsemmisítette az A. Petruhhin fogva tartását elrendelő határozatot, valamint úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1) Úgy kell–e értelmezni az EUMSZ 18. cikk első bekezdését és az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdését, hogy valamely tagállam és harmadik állam között létrejött kiadatási egyezmény alkalmazásában bármely európai uniós tagállam állampolgárának olyan államba történő kiadatása esetén, amely az Európai Uniónak nem tagja, a védelemnek ugyanazt a szintjét szükséges biztosítani, mint amely azon tagállam állampolgárait illeti meg, amely részére a kiadatási kérelmet előterjesztették?

2) Ugyanilyen esetben azon tagállam bíróságának, amely részére a kiadatási kérelmet előterjesztették, azon európai uniós tagállam kiadatási feltételeit kell-e alkalmaznia, amelynek [az érintett] az állampolgára, vagy amelyben ez a személy állandó lakóhellyel rendelkezik?

3) Azokban az esetekben, amikor a kiadatást az azon állam állampolgárai számára biztosított különös védelmi szint figyelembevételének mellőzésével kell végrehajtani, amely részére a kiadatási kérelmet előterjesztették, ezen államnak vizsgálnia kell-e a Charta 19. cikkében foglalt biztosítékok tiszteletben tartását, azaz hogy senki sem adható ki olyan államnak, ahol komolyan fenyegeti az a veszély, hogy halálbüntetésre ítélik, kínozzák, vagy más embertelen vagy megalázó

bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá? Ez a vizsgálat korlátozódhat-e annak megállapítására, hogy a kiadatást kérő állam a kínzás elleni egyezményben részes fél, vagy a tényállást annak figyelembevétele mellett kell-e vizsgálni, hogy az Európa Tanács szervei ezen állam tekintetében milyen értékelést adtak?

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról

18 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén az előbbi az utóbbiak által eldöntendő jogviták megoldásához szükséges támpontokat nyújt az uniós jog értelmezése terén (lásd többek között: 2015. október 6-i Capoda Import-Export ítélet, C-354/14, EU:C:2015:658, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

19 Ezen együttműködés keretében kizárólag a jogvitában eljáró, a meghozandó bírósági határozatért felelősséget viselő nemzeti bíróságra tartozik, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje az előzetes döntéshozatalnak az ítélethozatalhoz való szükségességét, valamint a Bíróság elé terjesztett kérdéseinek a relevanciáját. Tehát ha az előterjesztett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozni róluk (lásd többek között: 2015. október 6-i Capoda Import-Export ítélet, C-354/14, EU:C:2015:658, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

20 Ebből következik, hogy a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság általi elutasítása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog értelmezése, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hatékonyan megválaszolja (lásd többek között: 2015. október 6-i Capoda Import-Export ítélet, C-354/14, EU:C:2015:658, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

21 A jelen esetben a lett kormány a tárgyalás során tájékoztatta a Bíróságot, hogy A. Petruhhin a 2015. március 26-i szabadulását követően elhagyta Lettországot, és valószínűsíthetően Észtországba távozott.

22 E kormány azonban hozzáfűzte a fentiekhez, hogy a kiadatási eljárás továbbra is folyamatban van a lett bíróságok előtt. Arra hivatkozott, hogy a Lett Köztársaság legfőbb ügyészsége nem vonta vissza az A. Petruhhin kiadatását engedélyező határozatát, és hogy e határozat továbbra is az Augstākā tiesa (legfelsőbb bíróság) bírósági felülvizsgálata alá tartozik. Ez utóbbi bíróságnak kellene a kiadatást helybenhagynia vagy megtagadnia, illetve kérelmeznie, hogy információkiegészítésre kerüljön sor, mielőtt határozatot hoz.

23 Ezen információkból kitűnik, hogy noha A. Petruhhin jelenleg már nincsen Lettországban, a kérdést előterjesztő bíróságnak határozatot kell hoznia a kiadatási határozat jogszerűségéről, mivel ha ez utóbbi bíróság nem semmisíti meg e határozatot, azt bármikor végre lehet hajtani, adott esetben az érintett lett területen való letartóztatása folytán. Nem tűnik tehát úgy, hogy az alapügy megoldása szempontjából ne bírnának jelentőséggel a feltett kérdések, amelyek azon nemzeti rendelkezések uniós joggal való összhangjának meghatározására irányulnak, amelyek alapján egy ilyen kiadatási határozatot hoztak.

24 Következésképpen meg kell állapítani, hogy az előterjesztett kérdések elfogadhatók.

Az első és a második kérdésről

25 A kérdést előterjesztő bíróság a két első, együtt vizsgálandó kérdésével lényegében arra keresi a választ, hogy az EUMSZ 18. cikket és az EUMSZ 21. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy a valamely tagállam és valamely harmadik állam között létrejött kiadatási egyezmény alkalmazásában más tagállam állampolgáraira is vonatkozik az a szabály, amely tiltja az előbbi tagállam saját állampolgárainak kiadatását.

26 E tekintetben – amint arra a Bírósághoz észrevételeket előterjesztő legtöbb tagállam hivatkozott – igaz, hogy az Unió és az érintett harmadik ország közötti nemzetközi megállapodás hiányában a kiadatással kapcsolatos szabályok a tagállamok hatáskörébe tartoznak.

27 Ettől függetlenül az uniós jog hatálya alá tartozó helyzetekben a vonatkozó nemzeti szabályoknak tiszteletben kell tartaniuk az uniós jogot (lásd: 2010. március 2-i Rottmann-ítélet, C-135/08, EU:C:2010:104, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság az első két kérdésével pontosan azt szeretné megtudni, hogy az olyan nemzeti kiadatási szabályok, mint amilyenekről az alapügyben szó van, összeegyeztethetők-e az EUMSZ 18. cikkel és az EUMSZ 21. cikkel.

29 Az EUMSZ 18. cikk „az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés” tilalmával azt követeli meg, hogy egyenlő bánásmódban részesüljenek azon személyek, akik a Szerződések alkalmazási körébe eső helyzetben vannak (lásd ebben az értelemben: 1989. február 2-i Cowan-ítélet, 186/87, EU:C:1989:47, 10. pont).

30 A jelen esetben, noha – amint az a jelen ítélet 26. pontjában hangsúlyozásra került – a kiadatással kapcsolatos szabályok az Unió és az érintett harmadik ország közötti nemzetközi megállapodás hiányában a tagállamok hatáskörébe tartoznak, emlékeztetni kell arra, hogy a Szerződések EUMSZ 18. cikk szerinti alkalmazási körének értékeléséhez ezt a cikket együttesen kell értelmezni az EUM-Szerződés uniós polgárságról szóló rendelkezéseivel. Ennélfogva az ezen alkalmazási körbe eső helyzetek közé tartoznak különösen az EUMSZ 21. cikkben biztosított, a tagállamok területén történő szabad mozgás és tartózkodás gyakorlásához kapcsolódó helyzetek (lásd ebben az értelemben: 2005. március 15-i Bidar-ítélet, C-209/03, EU:C:2005:169, 31–33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 Az alapügyben A. Petruhhin észt állampolgár, mint uniós polgár, élt az Unión belüli szabad mozgáshoz való jogával, amikor Lettországba utazott, ily módon az alapügyben szóban forgó helyzet a Szerződések alkalmazási körébe tartozik az állampolgárságon alapuló megkülönböztetés tilalmának elvét tartalmazó EUMSZ 18. cikk értelmében (lásd ebben az értelemben: 1989. február 2-i Cowan-ítélet, 186/87, EU:C:1989:47, 17–19. pont).

32 Márpedig az olyan nemzeti kiadatási szabályok, mint amilyenekről az alapügyben szó van, eltérő bánásmódról rendelkeznek attól függően, hogy az érintett személy saját állampolgár, vagy valamely más tagállam állampolgára, amennyiben azok alkalmazása ahhoz vezet, hogy az A. Petruhhinhoz hasonló, más tagállambeli állampolgároknak nem biztosítja azt a kiadatás elleni védelmet, amely a saját állampolgárokat megilleti. Az ilyen szabályok ekképpen kihatással lehetnek a más tagállambeli állampolgárok Unión belüli szabad mozgására.

33 Ebből következik, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben az abban álló egyenlőtlen bánásmód, hogy engedélyezik valamely uniós polgár kiadatását, aki más tagállam állampolgára – mint A. Petruhhin –, a szabad mozgáshoz való jog korlátozásának minősül az EUMSZ 21. cikk értelmében véve.

34 Az ilyen korlátozás csupán akkor igazolható, ha objektív megfontolásokon alapul, és a nemzeti jog által jogszerűen megállapított célkitűzéssel arányos (lásd különösen: 2011. május 12-i Runevič-Vardyn és Wardyn ítélet, C-391/09, EU:C:2011:291, 83. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 A Bírósághoz észrevételeket előterjesztő több kormány is azt hozza fel igazolásképpen, hogy a kiadatásról rendelkező intézkedést a nemzetközi bűnügyi együttműködés keretében hozták, valamely kiadatási egyezménynek megfelelően, és az annak megakadályozására irányul, hogy az érintett elkerülje a büntetését.

36 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUSZ 3. cikk (2) bekezdése szerint az Unió egy belső határok nélküli, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló olyan térséget kínál polgárai számára, ahol a személyek szabad mozgásának biztosítása a külső határok ellenőrzésére, valamint a bűnmegelőzésre és bűnüldözésre vonatkozó megfelelő intézkedésekkel párosul.

37 Ebbe a kontextusba illeszkedik az annak megakadályozására irányuló célkitűzés, hogy azok a személyek, akik bűncselekményt követtek el, elkerüljék a büntetésüket (lásd ebben az értelemben: 2014. május 27-i Spasic-ítélet, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 63. és 65. pont), és – amint azt a főtanácsnok az indítványának 55. pontjában megjegyezte – e célkitűzést úgy kell tekinteni, mint amely az uniós jogban jogszerű.

38 Azonban valamely, az EUMSZ 21. cikkben is szereplőhöz hasonló alapvető szabadságot korlátozó intézkedések csak akkor igazolhatók objektív megfontolásokkal, ha az általuk biztosítani kívánt érdekek védelméhez szükségesek, és csak annyiban, amennyiben e célkitűzések kevésbé korlátozó intézkedésekkel nem érhetők el (lásd: 2011. május 12-i Runevič-Vardyn és Wardyn ítélet, C-391/09, EU:C:2011:291, 88. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Amint azt a főtanácsnok az indítványának 56. pontjában megjegyezte, a kiadatás olyan eljárás, amely annak megakadályozására irányul, hogy az a személy, aki más államban tartózkodik, mint ahol állítólagosan bűncselekményt követett el, elkerülje a büntetését. Ugyanis – amint azt a Bíróság elé terjesztett észrevételeiben több nemzeti kormány is megjegyezte – míg az „aut dedere, aut judicare” (kiadatás vagy büntetőeljárás) elvének megfelelően a saját állampolgárok kiadatásának tilalmát általában ellensúlyozza a megkeresett tagállam lehetősége arra, hogy büntetőeljárást folytasson le saját állampolgáraival szemben a területén kívül elkövetett súlyos bűncselekmények miatt, e tagállam főszabály szerint nem rendelkezik hatáskörrel az ilyen cselekmények elbírálására, ha a feltételezett bűncselekménynek sem az elkövetője, sem a sértettje nem az említett tagállam állampolgára. A kiadatás ekképpen lehetővé teszi annak elkerülését, hogy büntetlenül maradjanak a valamely állam területén olyan személyek által elkövetett bűncselekmények, akik onnan megszöktek.

40 Ebben az összefüggésben az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályok, amelyek lehetővé teszik az olyan kiadatási kérelem kedvező elbírálását, amelyet azért terjesztettek elő, hogy az elkövetés feltételezett helye szerinti harmadik államban büntetőeljárást folytassanak le, illetve büntetést szabjanak ki, megfelelőnek tűnnek a kitűzött cél eléréséhez.

41 Mindazonáltal meg kell vizsgálni, hogy nincs-e olyan alternatív, az EUMSZ 21. cikk által biztosított jogok gyakorlását kevésbe korlátozó intézkedés, amellyel ugyanolyan hatékonyan el lehetne érni az annak megakadályozására irányuló célkitűzést, hogy az állítólagosan bűncselekményt elkövető személy elkerülje a büntetését.

42 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének első albekezdésében szereplő lojális együttműködés elvének értelmében az Unió és a tagállamok kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában.

43 A büntetőjoggal összefüggésben az uniós jogalkotó elfogadta többek között a 2002/584 kerethatározatot, amely az európai elfogatóparancs bevezetésével az igazságügyi együttműködés megkönnyítésére irányul. Az európai elfogatóparancs az első konkrét megvalósulása a büntetőjog területén a kölcsönös elismerés elvének, amelyre az Európai Tanács az igazságügyi együttműködés „sarokköveként” utalt (2008. december 1-jei Leymann és Pustovarov ítélet, C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, 49. pont). Az európai elfogatóparancs által létrehozott ezen igazságügyi együttműködési mechanizmushoz társul számos, az ilyen együttműködés elősegítésére szolgáló eszköz (lásd ebben az értelemben: 2014. május 27-i Spasic-ítélet, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 65–68. pont).

44 Egyébiránt az EUSZ 3. cikk (5) bekezdésének megfelelően a világ többi részéhez fűződő kapcsolataiban az Unió védelmezi és érvényre juttatja értékeit és érdekeit, és hozzájárul polgárainak védelméhez.

45 E védelem fokozatosan épül ki együttműködési eszközök segítségével, úgymint az Unió és harmadik országok között létrejött kiadatási egyezményekkel.

46 Azonban jelenleg nem létezik ilyen egyezmény az Unió és az alapügyben szóban forgó harmadik állam között.

47 A tagállamok és valamely harmadik állam közötti kiadatásra vonatkozó uniós jogi szabályok hiányában – egyidejűleg küzdve a bűncselekmények büntetlenül maradása ellen – az uniós jog szerint létező összes bűnügyi együttműködési és kölcsönös jogsegélyre irányuló mechanizmust igénybe kell venni az uniós polgároknak olyan intézkedésektől való megóvása érdekében, amelyek megfoszthatják őket az EUMSZ 21. cikkben biztosított szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joguktól.

48 Ekképpen az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben előnyben kell részesíteni az érintett állampolgársága szerinti tagállammal való információcserét, annak érdekében, hogy e tagállam hatóságai lehetőséget kapjanak európai elfogatóparancs kibocsátására büntetőeljárás lefolytatása céljából, feltéve, hogy nemzeti joguk szerint hatáskörrel rendelkeznek a büntetőeljárás lefolytatására e személlyel szemben a területükön kívül elkövetett cselekmények vonatkozásában. A 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (1) és (2) bekezdése ugyanis ilyen esetben nem zárja ki azt, hogy a bűncselekmény feltételezett elkövetőjének állampolgársága szerinti tagállam európai elfogatóparancsot bocsásson ki e személy büntetőeljárás lefolytatása céljából történő átadása érdekében.

49 A megkeresett tagállam azáltal, hogy ily módon együttműködik az érintett állampolgársága szerinti tagállammal, és hogy ezt az esetleges elfogatóparancsot előnyben részesíti a kiadatási kérelemmel szemben, a szabad mozgáshoz való jog gyakorlását kevésbé korlátozó módon jár el, megakadályozva egyidejűleg – amennyire lehetséges –, hogy az eljárás tárgyát képező bűncselekmény büntetlenül maradjon.

50 Következésképpen azt kell válaszolni az első két kérdésre, hogy az EUMSZ 18. cikket és az EUMSZ 21. cikket úgy kell értelmezni, hogy ha valamely tagállam, amelybe egy uniós polgár, valamely másik tagállam állampolgára beutazott, kiadatás iránti kérelmet kap valamely harmadik államtól, amelyikkel az előbbi tagállam kiadatási egyezményt kötött, tájékoztatnia kell az említett személy állampolgársága szerinti tagállamot, és adott esetben ez utóbbi tagállam kérelmére át kell adnia számára ezt a személyt a 2002/584 kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően, feltéve, hogy e tagállam a nemzeti joga szerint hatáskörrel rendelkezik a büntetőeljárás lefolytatására e személlyel szemben a területén kívül elkövetett cselekmények vonatkozásában.

A harmadik kérdésről

51 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy abban az esetben, ha a megkeresett tagállam valamely harmadik állam kérelmére valamely másik tagállam állampolgárát készül kiadni, az előbbi tagállamnak vizsgálnia kell-e, hogy a kiadatás nem fogja-e sérteni a Charta 19. cikkében foglalt jogokat, és adott esetben mely szempontokat kell figyelembe venni e vizsgálat céljából.

52 Amint az az első két kérdésre adott válaszból kitűnik, valamely tagállam azon döntése, hogy az alapeljárásában szóban forgóhoz hasonló helyzetben kiad valamely uniós polgárt, az EUMSZ 18. cikk és az EUMSZ 21. cikk hatálya alá, és így tehát a Charta 51. cikke (1) bekezdésének értelmében véve az uniós jog alá tartozik (lásd ebben az értelemben, analógia útján: 2013. február 26-i Åkerberg Fransson ítélet, C-617/10, EU:C:2013:105, 25–27. pont).

53 Ebből következően a Charta – és különösen a 19. cikkének – rendelkezései alkalmazandók egy ilyen döntésre.

54 E 19. cikk értelmében senki sem toloncolható ki vagy utasítható ki olyan államba, vagy adható ki olyan államnak, ahol komolyan fenyegeti az a veszély, hogy halálbüntetésre ítélik, kínozzák, vagy más embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá

55 A kérdést előterjesztő bíróság különösképpen arra keresi a választ, hogy annak értékelése érdekében, hogy megsértették-e ezt a rendelkezést, valamely tagállam szorítkozhat-e annak megállapítására, hogy a megkereső állam részes fele az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezménynek, amely tiltja a kínzást, vagy meg kell-e konkrétan vizsgálnia az ez utóbbi államban fennálló helyzetet, figyelembe véve az Európa Tanácsnak az ez utóbbira vonatkozó értékelését.

56 E tekintetben a Charta 4. cikkére kell utalni, amely tiltja az embertelen vagy megalázó bánásmódot és büntetést, és emlékeztetni kell arra, hogy e tilalom abszolút jelleget ölt, mivel szorosan összefügg a Charta 1. cikkében biztosított emberi méltóság tiszteletben tartásával (lásd: 2016. április 5-i Aranyosi és Căldăraru ítélet, C-404/15 és C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 85. pont).

57 Önmagában az, hogy léteznek olyan nyilatkozatok, illetve hogy elfogadtak olyan nemzetközi egyezményeket, amelyek főszabály szerint biztosítják az alapvető jogok tiszteletben tartását, nem elegendő a rossz bánásmód veszélye elleni megfelelő védelem biztosításához abban az esetben, ha megbízható források a hatóságoknak az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény szellemével nyilvánvalóan ellentétes gyakorlatairól – vagy ezeknek a hatóságok általi elfogadásáról – tanúskodnak (Emberi Jogok Európai Bírósága, 2008. február 28-i Saadi kontra Olaszország ítélet, CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, 147. §).

58 Ebből következik, hogy amennyiben arról tanúskodó elemek állnak a megkeresett tagállam illetékes hatósága rendelkezésére, hogy fennáll annak tényleges veszélye, hogy a megkereső harmadik államban a személyeket embertelen vagy megalázó bánásmódnak teszik ki, e hatóság köteles figyelembe venni e veszély fennállását, amikor valamely személynek ez utóbbi állam részére való kiadatásáról kell határoznia (lásd ebben az értelemben, a Charta 4. cikkét illetően: 2016. április 5-i Aranyosi és Căldăraru ítélet, C-404/15 és C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 88. pont).

59 Ennek érdekében a megkeresett tagállam illetékes hatóságának objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatokra kell támaszkodnia. Ezek az adatok származhatnak többek között nemzetközi bírósági határozatokból, így az EJEB ítéleteiből, a megkereső harmadik állam bírósági határozataiból, valamint az Európa Tanács szervei által elfogadott vagy az Egyesült Nemzetek rendszeréből eredő határozatokból, jelentésekből és más dokumentumokból (lásd ebben az értelemben: 2016. április 5-i Aranyosi és Căldăraru ítélet, C-404/15 és C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 89. pont).

60 Ennélfogva azt kell válaszolni a harmadik kérdésre, hogy abban az esetben, ha valamely tagállamnak harmadik államtól származó, valamely másik tagállam állampolgárának kiadatására irányuló kérelemről kell határoznia, vizsgálnia kell, hogy a kiadatás nem fogja-e sérteni a Charta 19. cikkében foglalt jogokat.

A költségekről

61 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **Az EUMSZ 18. cikket és az EUMSZ 21. cikket úgy kell értelmezni, hogy ha valamely tagállam, amelybe egy uniós polgár, valamely másik tagállam állampolgára beutazott, kiadatás iránti kérelmet kap valamely harmadik államtól, amelyikkel az előbbi tagállam kiadatási egyezményt kötött, tájékoztatnia kell az említett személy állampolgársága szerinti tagállamot, és adott esetben ez utóbbi tagállam kérelmére át kell adnia számára ezt a személyt a 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően, feltéve, hogy e tagállam a nemzeti joga szerint hatáskörrel rendelkezik a büntetőeljárás lefolytatására e személlyel szemben a területén kívül elkövetett cselekmények vonatkozásában.**

2) **Abban az esetben, ha valamely tagállamnak harmadik államtól származó, valamely másik tagállam állampolgárának kiadatására irányuló kérelemről kell határoznia, vizsgálnia kell, hogy a kiadatás nem fogja-e sérteni az Európai Unió Alapjogi Chartájának 19. cikkében foglalt jogokat.**

Aláírások